Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2018-00932

VNEUS Siivola Heli(VNK) 13.12.2018

Asia
Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

Kokous
Yleisten asioiden neuvosto 11.12.2018

Neuvosto keskusteli monivuotisesta rahoituskehyksestä (MFF) puheenjohtajan laatiman edistymisraportin ja ns. neuvottelulaatikkoluonnoksen pohjalta. Puheenjohtaja sai sekä jäsenmailta että komissiolta kiitosta MFF-työn tehokkaasta eteenpäin viemisestä.

Neuvosto kävi keskustelun joulukuun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta.

Neuvosto jatkoi Puolan kuulemista maan oikeusvaltiotilanteesta. Moni kiitteli Puolaa EU:n tuomioistuimen (EUT) välitoimien huomioimista korkeimman oikeuden osalta. Samalla tuotiin kuitenkin esille, että jäljelle jää monta muuta ongelmaa. Komissio huomautti myös, että korkeinta oikeutta koskevat muutokset eivät ole vielä voimassa eikä toimeenpantuja.

Neuvosto vaihtoi näkemyksiä Unkaria ja unionin yhteisiä arvoja koskevasta ehdotuksesta. Komissio kannusti neuvostoa siirtymään kuulemisvaiheeseen.

Komissio esitteli neuvostolle alkanutta eurooppalaista ohjausjaksoa 2019.

Suomea edusti kokouksessa eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho ja pysyvä edustaja Marja Rislakki.

A-kohtien luettelon hyväksyntä

Hyväksyttiin asiakirjojen 15137/18 ja 15138/18 mukaisesti.

Monivuotinen rahoituskehys 2021-2027

Neuvosto kävi periaatekeskustelun monivuotisesta rahoituskehyksestä puheenjohtajan laatiman edistymisraportin ja ns. neuvottelulaatikkoluonnoksen pohjalta. Neuvottelulaatikkoluonnos kokoaa yhteen keskeiset rahoituksen tasoon ja mitoitukseen sekä sisältökysymyksiin liittyvät elementit, jotka edellyttävät Eurooppa-neuvoston poliittista ohjausta.

Puheenjohtaja totesi, että työtä on tehty intensiivisesti. MFF on ollut jokaisen yleisten asioiden neuvoston agendalla. Lisäksi Itävallan kaudella on järjestetty 19 työryhmän kokousta, 2 seminaaria ja 5 omien varojen työryhmän kokousta. Coreperissa MFF-asiat ovat olleet 9 kertaa. Puheenjohtaja kiitti jäsenmaita ja komissiota hyvästä yhteistyöstä.

Jäsenmaat toistivat pitkälti jo aiemmin esittämiään kantoja. Puheenjohtaja sai paljon kiitosta sekä jäsenmailta että komissiolta MFF-työn tehokkaasta eteenpäin viemisestä. Kymmenen jäsenmaata katsoi, että puheenjohtajana luonnostelema neuvottelulaatikko luo nykymuodossaan riittävän hyvän pohjan jatkotyölle. Monissa puheenvuoroissa korostui haaste löytää tasapaino uusien politiikka-alueiden (muuttoliike, turvallisuus, puolustus) ja perinteisten politiikka-alojen (koheesio ja CAP) rahoittamisen välillä.

Komission 6.12.2018 antamassa MFF-tiedonannossa esitettyyn aikatavoitteeseen (eteneminen mahdollisimman pitkälle toukokuun 2019 Sibiun epäviralliseen päämieskokoukseen mennessä ja poliittisen yhteisymmärryksen saavuttaminen lokakuussa 2019) viitattiin useissa puheenvuoroissa. Monet jäsenmaat ilmaisivat valmiutensa edetä neuvotteluissa mahdollisimman nopeasti, mutta kuitenkin laadusta tinkimättä.

Useat jäsenmaat korostivat EU-rahoitusta ja oikeusvaltioperiaatetta koskevan komission ehdotuksen sekä laajemmin rahoituksen ehdollisuuden merkitystä osana MFF-kokonaisuutta.

Muutama jäsenmaa ilmoitti pitävänsä komission ehdottamaa kokonaistasoa liian korkeana.

Neljätoista jäsenmaata viittasi puheenvuoroissaan ”koheesion ystävämaiden” kokoukseen Bratislavassa 29.11.2018 ja kokouksen yhteydessä hyväksyttyyn julistukseen monivuotisesta rahoituskehyksestä. Julistuksessa todetaan muun muassa, että EU tarvitsee tasapainoisen budjetin sekä uusien politiikkaprioriteettien että perinteisten politiikka-alojen rahoittamiseksi. Erityisesti korostetaan koheesiopolitiikkaa ja yhteistä maatalouspolitiikkaa, joita molempia tulee julistuksen mukaan yksinkertaistaa ja tehostaa ja joiden rahoitus tulisi pitää nykyisen rahoituskehyksen tasolla. Leikkauksia ei tule tehdä vain sen takia, että voidaan rahoittaa uusia prioriteetteja (muuttoliike, turvallisuus, puolustus). Myös joustavuutta korostetaan. ”Koheesion ystävämaat” muistuttavat, että koheesiorahoitusta tarvitaan konvergenssiprosessin, kasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn tukemiseksi. Ja vaikka edistystä onkin tapahtunut ja alueiden kehityserojen välinen kuilu on kaventunut, ei prosessin tukemista tulisi lopettaa. Kansalliset- ja EU-osarahoitusosuudet tulisi säilyttää nykytasolla ja rahastojen temaattisessa keskittämisessä tulee soveltaa riittävää joustoa. Sekä koheesio-, että maatalouspolitiikan kohdalla tulisi turvata kansalliset kirjekuoret koko uuden rahoituskehyskauden ajaksi. Riittävä rahoitus tulisi varmistaa myös mm. julkisten ja yksityisten investointien tukemiseksi. Samoin esim. turvallisuuden ja puolustuksen, ilmastonmuutoksen, kestävän liikenteen, tutkimuksen ja kehityksen rahoittamiseksi.

Omien varojen uudistuksen osalta monet jäsenmaat suhtautuvat edelleen varauksellisesti komission ehdotuksiin uusiksi omiksi varoiksi. Eniten valmiutta tuntuu olevan kierrättämättömään jätteeseen perustuvan maksun jatkotutkimiseen. Koheesion ystävämaat katsovat, ettei Brexitin myötä ole enää perusteita ylläpitää maksukorjauksien järjestelmää, joten se tulee poistaa.

Keskustelussa nostettiin esille myös sosiaalisen ulottuvuuden merkitys.

Suomi katsoi, että neuvottelulaatikkoluonnoksen tulisi olla pohjana jatkotyölle. Komission ehdottama rahoituskehyksen kokonaistaso on liian korkea, mutta Suomi tukee komission strategisempaa lähestymistapaa sekä rahoituskehyksen modernisointia ja yksinkertaistamista. Lopullisessa rahoituskehyssopimuksessa EU-rahoitusta koskevien ehdollisuuksien tulisi olla vahvempia ja selkeämpiä. Kytköstä EU-rahoituksen ja yhteisten arvojen välillä tulee vahvistaa. Oikeusvaltioperiaatetta koskeva komission ehdotus on tärkeä osa rahoituskehyskokonaisuutta. Suomi tukee myös vahvempia makrotaloudellisia ehdollisuuksia sekä rahoitusallokaatioiden ja jäsenmaakohtaisten toimien vahvempaa kytkemistä toimiinsa. Erityisen tärkeää tämä on muuttoliikkeeseen vastaamisessa, mikä edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Suomi tukee vahvempaa fokusta Horisontti Eurooppaan, puolustusyhteistyöhön, muuttoliikkeeseen ja Erasmus-ohjelmaan. EU:n tulee olla edelläkävijä tutkimuksessa, kehityksessä ja innovaatioissa. Digitalisaatio tulee nähdä rahoituskehyksen läpileikkaavana prioriteettina. Maatalouden osalta komission ehdotus ei ole tasapainoinen. Maaseudun kehittämiseen on ohjattava rahoitusta muilta sektoreilta. Komission ehdotus ilmastorahoituksen lisäämisestä on positiivinen. Suomi kiinnitti tässä kontekstissa huomiota

myös EU:n arktiseen politiikkaan. Tasapainon löytäminen perinteisten politiikka-alojen ja uusien haasteiden välillä on mahdollista rahoituskehyksen menopuolen huolellisen tarkastelun ja priorisoinnin sekä varainkäytön tehostamisen avulla.

Neuvoston oikeuspalvelu ilmoitti, että se tulee antamaan lausunnon Ranskan ja Saksan ehdottamasta euroalueen konvergenssi- ja kilpailukykyinstrumentista, euroalueen budjetista, sitten kun sitä koskevat yksityiskohdat tarkentuvat.

Komissio toivoo, että päämiehet muun muassa vahvistaisivat aikataulutavoitteen edetä mahdollisimman pitkälle toukokuun 2019 Sibiun epäviralliseen päämieskokoukseen mennessä, jotta MFF:stä saavutettaisiin poliittinen sopu lokakuussa 2019 ja jotta lopulliseen sopuun päästäisiin vuoden loppuun mennessä. Komissaari Oettinger kiitteli rakentavaa keskustelua, mutta toivoi jäsenmailta jämäkämpää otetta ja enemmän edistystä. EU:n tulee osoittaa yhtenäisyyttä ja kykyä saada aikaan ratkaisuja. Tulee olla realisti. Jos halutaan rahoittaa esimerkiksi Afrikkaa, rajavalvontaa, turvallisuutta, tutkimusta, innovaatioita ja koulutusta, on hyväksyttävä koheesio- ja CAP-rahoituksen leikkaukset. Jäsenmaiden tulisi irrottautua poteroistaan ja ryhtyä aktiivisesti hakemaan kompromisseja. Muuten ei saada valmista ajoissa, mikä tulee vahingoittamaan kaikkia tuensaajia, maanviljelijöistä tutkijoihin.

Tuleva puheenjohtajamaa Romania ilmoitti jatkavansa neuvotteluja merkittävän kontribuution aikaansaamiseksi ensi vuonna. Romania korosti, että se jatkaa Bulgarian ja Itävallan työn pohjalta ja että edistys riippuu jäsenmaiden yhteistyöhalukkuudesta.

Jatkotyöhön haetaan seuraavaksi poliittista ohjausta joulukuun Eurooppa-neuvostolta.

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma

Romania esitteli lyhyesti tulevien puheenjohtajamaiden (Romania, Suomi ja Kroatia) yhdessä ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan kanssa laatiman trio-ohjelman. Asiakohdassa ei käytetty muita puheenvuoroja. Puheenjohtaja totesi neuvoston hyväksyneen seuraavan 18-kuukauden ohjelmansa.

Eurooppa-neuvoston 13.-14.12.2018 valmistelu ja Eurooppa-neuvoston jatkotoimet

Puheenjohtaja kertoi lyhyesti Eurooppa-neuvoston asialistasta. Aiheita on paljon, joten Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnos olisi hyvä saada työstettyä mahdollisimman valmiiksi. Päätelmissä käsitellään tulevaa rahoituskehystä, sisämarkkinoita, muuttoliikettä, ulkosuhteita, ilmastonmuutosta, turvallisuutta ja puolustusta, disinformaatiota, antisemitismin, rasismin ja muukalaisvihan torjuntaa sekä kansalaiskeskusteluja ja -kuulemisia.

Komissio (Timmermans) korosti, että Itävallan laatiman neuvottelulaatikkoluonnoksen tulisi olla pohjana MFF-jatkoneuvotteluille, oli tavoite sitten toukokuussa tai lokakuussa 2019. On mietittävä määrätietoisia askelia sovun saavuttamiseksi. Muuttoliikkeen osalta komissio katsoo, että yhteisen turvapaikkajärjestelmän (CEAS) uudistaminen täytyy saada kokonaisuudessaan sovittua ennen EP-vaaleja. On varmistettava holistinen lähestymistapa, muuten vaarannetaan kaikki aikaansaatu edistys. Komissio korosti kansalaiskeskustelujen ja -kuulemisten merkitystä ja toivoi aiheen vahvempaa noteeraamista päätelmätekstissä. Komissio on osaltaan antanut edistymisraportin aiheesta. Myös syksyllä 2018 toteutetun EU:n tulevaisuutta koskevan Eurobarometrin tulokset on julkistettu.

Neuvosto kävi keskustelun Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta ja otti tiedoksi katsauksen aiempien päätelmien toimeenpanosta. Keskustelussa ei juurikaan noussut esille uusia näkökulmia.

Tulevaan rahoituskehykseen viitattiin lähinnä tavoiteaikataulun osalta. Moni katsoi, että lokakuu 2019 voisi olla realistinen tavoite. Osa jäsenmaista toivoi, että neuvottelulaatikkoluonnos mainittaisiin Eurooppa-neuvoston päätelmissä jatkotyön pohjana.

Useat maat vaativat edelleen kunnianhimoisempaa tekstiä sisämarkkinoiden osalta. Osa jopa katsoi, että päätelmät ovat menneet huonompaan suuntaan esteiden poistamisen osalta. Monet

peräänkuuluttivat kunnollisen keskustelun käymistä sisämarkkinoiden tulevaisuudesta maaliskuun 2019 Eurooppa-neuvostossa. Esille nostettiin myös sisämarkkinoiden syventämisen merkitys EU:n tulevassa strategisessa ohjelmassa.

CEAS jakoi jäsenmaat jälleen kahteen leiriin. Osa katsoo, että jo melkein valmiiden osien kanssa voitaisiin edetä ja kun taas osa haluaa pitää kokonaisuuden yhtenä pakettina. Kesäkuun Eurooppa-neuvostossa sovitun kokonaisvaltaisen lähestymistavan konkreettista toimeenpanoa korostettiin.

Asovanmeren tapahtumien tuomitsemista vaadittiin useissa puheenvuoroissa

Päätelmiin toivottiin myös vahvempaa tekstiä ilmastopolitiikasta ja kansalaiskuulemisista.

Suomen puheenvuorossa tuotiin esille, että neuvottelulaatikkoluonnos tulisi mainita Eurooppa-neuvoston päätelmissä MFF-jatkotyön pohjana. On myös tärkeää, että päätelmät sisältävät tärkeimmät strategiset viestit sisämarkkinoiden tulevaisuudesta. Tältä pohjalta aiheesta tulisi keskustella perusteellisemmin kevään aikana. Komission tulisi syventää analyysiään sisämarkkinoiden jäljellä olevista esteistä ja tulevaisuuden mahdollisuuksista. Sisämarkkinoiden täyden potentiaalin saavuttamisen tulisi olla yksi tulevan strategisen ohjelman prioriteeteista. Muuttoliikkeen hallinnassa on saavutettava konkreettisia tuloksia kesäkuussa sovitun kokonaisvaltaisen lähestymistavan pohjalta. Puolustusyhteistyötä on vietävä eteenpäin, myös tulevaa strategista ohjelmaa silmällä pitäen. Suomi tukee disinformaatiota koskevan toimintasuunnitelman ripeää toimeenpanoa osana laajempaa hybridiuhkiin vastaamista.

Puolan oikeusvaltiotilanne (SEU 7 artiklan mukainen kuuleminen)

Komissio (Timmermans) totesi, että tilanne ei ole kokonaisuudessaan parantunut. Puolan uusi laki korkeimmasta oikeudesta on muutos oikeaan suuntaan, mutta oikeudellinen epäselvyys jatkuu, koska EU:n tuomioistuimen (EUT) välitoimia ei ole toimeenpantu. Kansallisen tuomarineuvoston päätöslauselman mukaan eläkkeelle joutuneet tuomarit eivät voi vielä palata tehtäviinsä, eikä eläkkeelle pakotettu tuomioistuimen presidentti ole enää korkeimman oikeuden presidentti. Komissio piti ongelmallisena, ettei Puola katsonut EUT:n välitoimilla olevan välitöntä oikeusvaikutusta. Myös päätöksen laillisuutta on kyseenalaistettu. Lisäksi presidentti ei ole vielä allekirjoittanut uutta lakia.

Komissio kertasi myös muita aiemmin esittämiään huolia, mukaan lukien epäilyt uudistuksista puhuneiden tuomareiden painostuksesta ja heitä vastaan aloitetuista alustavista kurinpitomenettelyistä. Komissio kertoi, että EUT on saanut seitsemän ennakkoratkaisupyyntöä Puolan korkeimmalta oikeudelta ja kolme pyyntöä muilta tuomioistuimilta.

Puola esitteli uusia korkeinta oikeutta koskevia uudistuksia sekä muita vastaantulojaan komission huoliin. Puola katsoi, että korkeimmasta oikeudesta 21.11.2018 hyväksytty laki vastaa kaikkiin komission korkeinta oikeutta koskeviin huoliin. Se todistaa myös, että Puola kunnioittaa EUT:n tuomioita. Puolan perustuslaissa todetaan, ettei tuomareiden tule osallistua julkisiin aktiviteetteihin (*public activities*), jotka voivat murentaa julkista luottamusta. Siksi on olemassa kurinpitomenettely ja kurinpitohenkilöt. Nämä henkilöt ovat kuitenkin kaikki tuomareita ja on olemassa vahvat turvatakeet.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa kiitettiin Puolaa siitä, että korkeimman oikeuden osalta ollaan menossa oikeaan suuntaan. Samalla moni toi esiin, että jäljelle jää silti monia komission identifioimia huolia muiden asioiden osalta.

Kuulemisessa Puolalle esitetyt kysymykset koskivat muun muassa EUT:n määräämiä välitoimia (ml. Suomen kysymys), korkeimpaan oikeuteen tehtyjä nimityksiä, korkeimman oikeuden presidentin nimittämistä, Puolan oikeusministerin maan perustuslakituomioistuimelle esittämää kysymystä ennakkoratkaisumenettelyn laillisuudesta, eläköityneille tuomareille aiheutuneiden haittojen korvaamista, tuomareiden nimittämisprosessia, viiden tuomarijärjestön ja Venetsian komission esittämää kritiikkiä koskien tuomarien kurinpitomenettelyjä, ylimääräistä muutoksenhakumenettelyä, perustuslakituomioistuimen tuomioiden julkaisemista ja toimeenpanoa, kokoonpanojen valitsemista

juttujen käsittelyyn perustuslakituomioistuimessa sekä kansallisen tuomarineuvoston jäsenten valintaa. Puola vastasi jäsenmaiden kysymyksiin.

Puheenjohtaja totesi kuulemisen käydyksi.

Eurooppalainen ohjausjakso 2019

Komissio esitteli neuvostolle marraskuun lopulla alkanutta 2019 ohjausjaksoa. Komissio julkaisi 21.11.2018 vuosittaisen kasvuselvityksen. Komissio kertoi myönteisistä talousnäkymistä kasvun, investointien ja työllisyyden suhteen vuosille 2018-19 ja totesi samalla julkisen talouden tilan vahvistuneen jäsenmaissa. Komissio muistutti rakenneuudistusten, vastuullisen julkisen talouden ja investointien johtavan korkeampaan hyvinvointiin. Pitkään kohentunut taloustilanne luo hyvät edellytykset rakenneuudistusten ja investointien toteuttamiseen ja makrotaloudellisen vakauden edistämiseen. Alkavalla ohjausjaksolla komissio silmäilee jo tulevaa MFF-kehystä ja pyrkii vahvistamaan koheesiovarojen ja ohjausjakson yhteyttä. Käytännössä komissio aikoo kevään maaraporteissa analysoida investointitarpeita ja myöhemmin keväällä tämän analyysin pohjalta komissio muotoilee kaikille jäsenmaille investointitarpeisiin liittyvän maakohtaisen suosituksen. Omistajuus on tärkeätä. Tätä edistetään muun muassa parhaillaan käytävissä ohjausjakson bilateraaleissa.

Asiakohdassa ei käytetty puheenvuoroja.

Unionin arvot – Unkari

Puheenjohtaja kertasi aiemmat vaiheet ja totesi, että neuvostossa on nyt tilaisuus ajatustenvaihtoon aiheesta.

Komissio (Timmermans) katsoi, että neuvoston on aika aloittaa oma arviointinsa asiassa. Uutta Euroopan parlamentin ehdotuksen jälkeen on, että *Central European University* on joutunut lähtemään maasta. Neuvoston tulisi komission mukaan edetä SEU 7 artiklan mukaiseen kuulemiseen. Komissio ehdotti, että neuvosto käynnistäisi kuulemiset siten, että eri aihekokonaisuuksista järjestettäisiin erillisiä kuulemisia. Kuulemisten ja arvioinnin faktapohjaa voitaisiin rakentaa kuulemalla tai hankkimalla muuten tietoja niiltä järjestöiltä, joilta parlamentti on saanut ehdotukseensa tietoja.

Useat jäsenmaat (ml. Suomi) pitivät komission ehdotuksia etenemisestä mielenkiintoisina tai kannatettavina. Keskustelussa toivottiin myös, että komissio auttaisi neuvostoa tilanteen arvioinnissa. Esille tuotiin huolta Unkarin tilanteesta**.** Puheenjohtajalta toivottiin ehdotusta etenemisestä asiassa.

Unkari toivoi, että sen kirjallisesti antamaan vastaukseen on tutustuttu, ja korosti odottavansa faktapohjaista keskustelua. Neuvoston ulkopuolisia tahoja ei tulisi kuulla.

Puheenjohtaja veti yhteen toteamalla, että asiaan palataan seuraavan neuvoston valmisteluiden yhteydessä.

***

Lounaalla keskusteltiin toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden aseman vahvistamisesta EU:n päätöksenteossa komission 23.10.2018 aiheesta antaman tiedonannon sekä Itävallan Bregenzissä 15.-16.11.2018 järjestämän subsidiariteettikonferenssin pohjalta.

Suomen edustajat

Ministeri Sampo Terho, pysyvä edustaja Marja Riskakki ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

14759/18, Multiannual Financial Framework (2021-2027): draft Negotiating Box
http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14759-2018-INIT/en/pdf

14346/18 Multiannual Financial Framework (MFF) 2021-2027 - progress report
http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14346-2018-INIT/en/pdf

Liitteet

Viite

Asiasanat	Eurooppa-neuvosto, Oikeusvaltioperiaate, puheenjohtajuus, Puola, rahoituskehykset, Unkari, talouspolitiikka
Hoitaa	**OM, SM, UM, VM, VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SP, STM, TEM, TULLI, VTV, YM